

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Вченою радою КЗВО
«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради», протокол № 4
від 4 листопада 2022 р.
Голова вченої ради

Л.К. Задорожна

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Методологія і організація науково-педагогічних досліджень

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

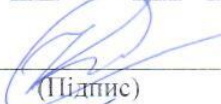
Освітньо-професійна програма Педагогіка вищої школи

Навчальна програма з дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Розробник: Стрельбицька Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач

Навчальна програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту (протокол № 9 від «01» серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри

(Підпис)

(Прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(Підпис)

(Прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, «Педагогіка вищої школи».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади методології та організації науково-педагогічних досліджень.

Місце навчальної дисципліни згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми в структурі освітнього процесу: обов'язкова компонента.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Наука та науково-педагогічні дослідження: теоретичні засади

Змістовий модуль 2. Методологія та методика науково-педагогічного дослідження

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» – формування системи знань з теоретико-концептуальних основ науки, методики та організації науково-педагогічних досліджень, генерування й ідентифікації наукових ідей, категоріального апарату, специфіки методичного інструментарію та особливостей його застосування у освітній і дослідницькій роботі.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Методологія і організація науково-педагогічних досліджень» є:

– сформувати у здобувачів вищої освіти систематизовані комплексні знання про сутність основних понять і категорій методології і організації науково-педагогічних досліджень;

– ознайомити з методологією та процесом науково-педагогічних досліджень, оцінкою їх ефективності; вибором об'єкту, предмету та методів науково-педагогічного дослідження; інформаційним забезпеченням науково-педагогічних досліджень та методикою роботи над літературними джерелами;

– сформувати розуміння характеру побудови теоретичних та експериментальних досліджень; уміння генерування та ідентифікації наукових ідей;

– сформувати уміння засвоєння логіки розгортання наукових тверджень, загальних вимог до оформлення науково-педагогічних досліджень;

– сформувати здатності доцільного використання методологічних принципів і методів наукової діяльності;

– сформувати готовності до професійного самовдосконалення й саморозвитку, продуктивної педагогічної діяльності у системі вищої освіти.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральної компетентності (ІК) – здатність розв’язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук;

б) загальних компетентностей (ЗК):

ЗК1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

ЗК2 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК6 – здатність виявляти, ставити та розв’язувати проблеми;

ЗК10 – здатність проводити дослідження на відповідному рівні;

в) спеціальних компетентностей (СК):

СК1 – здатність проєктувати і досліджувати освітні системи;

СК2 – здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері вищої освіти й педагогіки;

СК7 – критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПР1 – знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень;

ПР6 – розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм;

ПР9 – здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

– закономірності розвитку науки та наукової діяльності;

– сучасні тенденції, напрями і закономірності розвитку науки та наукової діяльності;

– сутність академічної доброчесності та відповідальність за її порушення;

– теоретико-методологічні, методичні та правові засади науково-педагогічних досліджень;

– понятійний та категорійний апарат організації та проведення науково-педагогічних досліджень;

– основні принципи та підходи щодо організації та проведення науково-педагогічних досліджень;

– критерії якості та ефективності організації та проведення науково-педагогічних досліджень;

– особливості організації, проведення та методологію науково-педагогічного дослідження;

– загальні вимоги до оформлення науково-педагогічного дослідження;

– алгоритм захисту науково-педагогічного дослідження.

вміти:

– здійснювати пошук, обробку, аналіз та узагальнення сучасних тенденцій в процесі проведення науково-педагогічних досліджень;

– систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології;

– обирати (пропонувати, формулювати) тему науково-педагогічного дослідження;

– формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу науково-педагогічного дослідження; працювати з літературними джерелами;

– проектувати структуру науково-педагогічного дослідження, добирати доцільні форми і методи його організації та реалізації;

– застосовувати методи науково-педагогічного дослідження та виконувати аналіз отриманих результатів;

– використовувати існуючі інформаційні ресурси з різних джерел, аналізувати й обробляти інформацію;

– дотримуватись принципів академічної доброчесності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наука та науково-педагогічні дослідження: теоретичні засади

Тема 1. Наука як дослідницька діяльність

Наука як система знань, соціальний інститут і дослідницька діяльність. Науковий апарат (категорії науки). Сутність поняття, зміст, мета, завдання і функції науки та наукової діяльності. Форми організації та управління наукою в Україні. Засади науково-педагогічного дослідження: ідеали і норми науково-педагогічного дослідження, наукова картина світу та філософські засади. Етапи розвитку науки. Глобальні наукові революції та зміна типів наукової раціональності. Наукознавство та його основні розділи. Основні ознаки наукового дослідження. Системність, доказовість та теоретичність наукового дослідження. Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмета методології науково-педагогічного дослідження. Зміст, структура і значення дисципліни для наукової підготовки магістра. Диференціація наукових знань. Осмислення взаємозв'язків наукових і соціальних цінностей як умова сучасного розвитку науки.

Тема 2. Процес науково-педагогічного дослідження та методика його проведення

Структура та різновиди науково-педагогічного дослідження. Визначальні параметри науково-педагогічних досліджень. Класифікація науково-педагогічних досліджень. Основні компоненти науково-педагогічних

досліджень. Критерії істинності наукового знання. Структура наукового дослідження. Логіка наукових досліджень. Основні етапи і напрями науково-педагогічного дослідження, його мета та завдання. Елементи науково-педагогічного дослідження. Формування проблеми науково-педагогічного дослідження, побудова його програми. Тема і актуальність дослідження. Опис об'єкта дослідження, доведення та аргументація вибраного в ньому предмета дослідження. Мета і завдання дослідження. Концепція, гіпотеза дослідження. Новизна, теоретична і практична значущість результатів дослідження. Достовірність (вірогідність результатів дослідження). Теоретична та емпірична база дослідження, визначення стану досліджуваного об'єкта. Висновки і рекомендації за наслідками дослідження, впровадження їх результатів у практичну діяльність.

Тема 3. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень

Інформаційний простір науковця. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Національна система науково-технічної інформації. Бібліотечно-бібліографічні джерела інформації у наукових дослідженнях. Технологія роботи з інформаційними джерелами. Види наукових, навчальних і довідково-інформаційних видань. Класифікація наукових документів. Електронні ресурси. Теорія та практика динамічного читання й раціональної роботи з науковою літературою. Збирання матеріалу, його аналіз і обробка. Аналіз та інтерпретація наукових даних. Використання апарату посилань і цитат. Поняття академічна доброчесність. Вплив цифровізації на академічну доброчесність. Пошук та використання інформації в Інтернеті. Плагіат та корпоративна культура. Вимоги до оформлення бібліографічного опису літератури у списку використаних джерел. Апробація та публікація результатів наукового дослідження. Види наукових публікацій. Наукова стаття. Тези наукової доповіді (повідомлення). Мова та стиль наукового дослідження.

Змістовий модуль 2. Методологія та методика науково-педагогічного дослідження

Тема 4. Теоретичні методи науково-педагогічного дослідження

Підходи до обґрунтування та визначення методу та методології. Поняття методології науки. Різновиди та структурні елементи методології. Системний підхід у науковому пізнанні. Класифікації методів наукового дослідження. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Аналогія, абстрагування. Конкретизація, моделювання. Ідеалізація, формалізація. Узагальнення, порівняння. Мислений експеримент.

Тема 5. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження

Загальні вимоги до емпіричних методів. Педагогічне спостереження. Опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування). Педагогічний експеримент. Рейтинг. Тестування. Вивчення, аналіз та узагальнення педагогічного досвіду. Вивчення інформаційних джерел з проблем дослідження.

Тема 6. Технологія роботи над кваліфікаційною роботою магістра

Організація процесу роботи над кваліфікаційною роботою. Сутність, завдання та структура кваліфікаційної роботи. Загальний зміст кваліфікаційної роботи та вимоги до її оформлення. Захист кваліфікаційної роботи. Наслідки порушення вимог щодо виконання та захисту кваліфікаційної роботи. Положення про організацію виконання та захист кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» у Комунальному закладі вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

3. Рекомендована література

Основна:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Григорук П. М. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посібник. К. : Кондор, 2017. 206 с.
4. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : посібник. Харків : ХНАУ, 2017. 57 с.
5. Добронравов І. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
6. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
7. Каламбет С. В., Іванов С. І., Півняк Ю. В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
8. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2020. 352 с.
9. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.
10. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
11. Пахальчук Н. О. Основи оформлення науково-педагогічного дослідження : навч. посіб. для студентів СВО магістр. Вид. 3-ге, доп. та перероб. Вінниця, 2019. 81 с.
12. Староста В. І. Методологія наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самостійної роботи здобувачів освіти. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 64 с.
13. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. Харків : ФОП Панов А. М., 2017. 237 с.
14. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.

15. Ochrana F. Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s.

Додаткова:

1. Аксютіна А. В., Нестерцова-Собакарь О. В., Тропін В. В. Інтелектуальна власність : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Дніпро : Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 140 с.

2. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

3. Бусол О. Способи правового захисту інтелектуальної власності суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2016. Вип. 43. С. 194-198.

4. Бхаттачарджи А. Методологія і організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках : навч. посіб. К. : 2016. 159 с.

5. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2019. 224 с.

6. Лепський М. А., Лепська Н. В. Метод «Прогнозування за аналогією». Геополітичні студії. Робоча книга. Запоріжжя : КСК Альянс, 2017. 62 с.

7. Мальська М.П. Організація наукових досліджень: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2017. 136 с.

8. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / В. М. Михайлов. Харків : ХДУХТ, 2016. 220 с.

9. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

10. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2015. 317 с.

11. Поворознюк А. І., Панченко В. І., Філатова А. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків : НТМТ, 2016. 192 с.

12. Стрельбицька С. М. Науково-дослідницька діяльність як фактор удосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах змішаного навчання : Scientific and pedagogical internship «Traditional education and technological challenges in teaching pedagogical and psychological disciplines in the EU countries» : Internship proceedings. Włocławek, 2022. P. 66-72.

Нормативно-правові акти:

1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

2. Положення про організацію виконання та захист кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» в комунальному закладі вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти одеської обласної ради» https://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/9324/732394/sitepage_18/files/polo_zh_pro_kval_rob.pdf

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page> (дата звернення: 12.03.2022).

4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 10.03.2022).

5. Про освіту : Закон України від 05.07.2022 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 30.07.2022).

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2022).

2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).

3. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).